

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РУХОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Корягін В. М., Блавт О. З.

Національний університет «Львівська політехніка»

DOI: 10.17309/tmfv.2016.3.1164

Анотація:

Мета роботи — визначення педагогічних умов формування рухової компетенції студентів СМГ у процесі фізичного виховання у ВНЗ.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація, порівняння різних поглядів на досліджувану проблему, узагальнення даних науково-методичної та спеціальної літератури; загально-наукові методи теоретичного рівня: аналогія, аналіз, синтез, абстрагування, індукція.

Результати дослідження. У роботі розглянуті питання визначення педагогічних умов, необхідних для результативного формування рухової компетенції у студентів спеціальних медичних груп у процесі їхнього фізичного виховання у ВНЗ. Аналізом й узагальненням даних науково-методичної та спеціальної літератури окреслено та систематизовано їхній перелік, який є основою забезпечення дієвості цього процесу. Підсумки дослідження пропонується використовувати у якості чільної основи реорганізації науково-методичних аспектів фізичного виховання студентів із відхиленнями у стані здоров'я для забезпечення ефективного формування їхньої рухової компетенції.

Ключові слова: педагогічні умови; студент; фізичне виховання, рухова компетенція; формування.

Постановка проблеми. В останнє десятиліття стан здоров'я студентів викликає занепокоєння педагогічної спільноти. За оцінками фахівців [1—3, 6, 10], студентська молодь належить до групи населення з підвищеним ризиком захворювань. Фахівці констатують [3, 4, 7, 9] неухильну позитивну динаміку кількості студентів, які скеровані у спеціальні медичні групи (далі СМГ) для занять фізичним вихованням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вважається, що така тенденція зумовлена, поряд із відхиленнями у стані здоров'я, недостатнім рівнем їхньої рухової компетенції, як чільної умови підтримки належного рівня психофізичного стану [5, 11]. Формування рухової компетенції у студентів, як сучасного і продуктивного керунку у фізичному вихованні, сприятиме необхідному засвоєнню професійно-прикладних якостей у студентів. Своєю чергою, останнє є ключовим чинником забезпечення готовності студентів до майбутньої професійної діяльності [5, 9].

На теоретичному рівні актуальність питання результативного формування рухової компетенції у студентів СМГ обумовлена гуманістично орієнтованою парадигмою, де творення гармонійно

розвиненої особистості в процесі професійного становлення в ВНЗ, неможливо без формування рухової компетенції як ключової умови збереження здоров'я. Рухова компетенція розглядається як одна із пріоритетних, що має життєво важливе значення для студентів СМГ в процесі їхнього професійного становлення у ВНЗ.

Питання програмно-методичного забезпечення формування рухової компетенції у студентів у процесі фізичного виховання є предметом ряду наукових розвідок [1, 3, 5, 8, 9, 11]. Втім, на сьогодні експериментальні пошуки учених зосереджені стосовно контингенту основних медичних груп. До тепер, у науковому доробку доволі дискретно обґрунтовані і досліджені аспекти питань щодо рухової компетенції у студентів СМГ.

Водночас, фахівці відзначають [5, 9], що дефіцит рухової активності студентів, низький рівень фізичної підготовленості й фізичного здоров'я свідчать про відсутність належних педагогічних умов формування рухової компетенції у процесі фізичного виховання у ВНЗ. Аналіз теоретичного доробку щодо означеного [1—11], дозволив з'ясувати недостатність досліджень у цьому керунку стосовно студентів з відхиленнями у стані здоров'я. Систематизованих досліджень з вищезначених питань практично не проводилось. Поза увагою дослідни-

ків залишаються проблеми пошуку й розгляду педагогічних умов, які є необхідними у процесі формування рухової компетенції студентів СМГ у ВНЗ.

Відтак, питання розвідки умов, які забезпечують формування належного рівня рухової компетенції студентів СМГ, визначили напрям та мету дослідження.

Матеріали і методи

Мета роботи — визначення педагогічних умов формування рухової компетенції студентів СМГ у процесі фізичного виховання у ВНЗ.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація, порівняння різних поглядів на досліджувану проблему, узагальнення даних науково-методичної та спеціальної літератури; загально-наукові методи теоретичного рівня: аналогія, аналіз, синтез, абстрагування, індукція.

Результати дослідження. Формування рухової компетенції, будучи визначальною функцією дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ, забезпечує збереження і зміцнення здоров'я студентів [5, 7]. Це передбачає задоволення природних потреб у молоді у руховій активності і забезпечення на цій основі необхідної їм фізичної дієздатності. Власне процес набуття належного рівня рухової компетенції спрямований на покращання і зміцнення здоров'я студентів СМГ [9].

На основі теоретичного аналізу конкретизовано поняття «рухова компетенція». Вона включає сформовані теоретичні знання і практичні вміння, коректної реалізації індивідуальної рухової потреби через різні форми і засоби фізичної культури, що сприяють підтримці і зміцненню здоров'я [2, 5, 7, 9]. Формування рухової компетенції у студентів СМГ в процесі фізичного виховання передбачає вирішення низки завдань:

- оздоровчих: зміцнення здоров'я, усунення наявних патологічних відхилень у його стані, гармонійний розвиток організму;
- освітніх: придбання спеціальних знань щодо шляхів покращання стану свого здоров'я, формування прикладних навичок;
- виховних: формування моральних і вольових якостей, та навичок здорового способу життя.

На сьогодні існують доволі різні позиції щодо ефективного розвитку рухової компетенції у процесі фізичного виховання студентів СМГ. У співвідношенні мети фізичного виховання і досягнутих результатів — якість набуття рухової компетенції студентами є інтегрованим підсумком організації навчально-виховного процесу фізичного виховання у СМГ. Власне хід їхнього формування визначений дією педагогічних умов. Останнє вимагає організовувати освітній процес фізичного виховання так, щоб сприяти гармонійній й продуктивній єд-

ності і взаємозв'язку рухового та інтелектуального потенціалу студентів.

У цьому контексті потребує конкретизації сама дефініція «педагогічні умови». Ґрунтуючись на узагальненні даних наукових розвідок [3, 8, 11], термін визначено як сукупність заходів і дій педагогічних процесів. Певні автори конкретизують поняття «умова», як фактор, рушійна сила будь-якого процесу, явища, чинник [2, 5, 9]. Загалом, «педагогічні умови» — це сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і педагогічних прийомів фізичного виховання, спрямованих на виконання його завдань.

Відтак, педагогічними умовами є ті, які створюються під час фізичного виховання для формування рухової компетенції студентів СМГ і які забезпечують найефективніший перебіг цього процесу у ВНЗ. Вважається, що рішення цієї проблеми можливе при узгодженій взаємодії суб'єктів освітнього процесу на заняттях фізичним вихованням. Останнє передбачає відповідність педагогічних умов низці вимог. Узагальненням даних науково-методичної літератури [1—11] систематизуємо їхній перелік:

- системний характер умов;
- чітко визначена структура та зв'язки між елементами цієї структури;
- урахування наявності функціональних порушень у стані здоров'я студентів;
- урахування необхідності професійної підготовки в контексті готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Визначення переліку педагогічних умов, як система, що забезпечує цілісний репродуктивний процес успішного формування рухової компетенції у студентів СМГ, вимагало звернення науки і практики фізичного виховання до наукових досягнень галузі на сучасному етапі. На основі опрацювання наукового доробку [1—11], виділені педагогічні умови, які визначено нами як оптимальні. Їхня узгоджена взаємодія спрямована на досягнення оптимального рівня формування рухової компетенції у студентів з відхиленнями у стані здоров'я:

1. Фундаментальні — спрямовані на формування оптимальної комплексної програми формування рухової компетенції у процесі фізичного виховання студентів СМГ.

2. Коригувальні — передбачають реалізацію принципів диференційованого підходу, доступності та індивідуалізації у процесі формування рухової компетенції.

3. Варіативні, що передбачають використання альтернативних видів, форм і методів формування рухової компетенції.

5. Фахові, що вимагають фахової компетентності викладачів, які працюють зі студентами СМГ.

6. Організаційні, що передбачають належний рівень інформаційного забезпечення процесу формування рухової компетенції, що пов'язано із застосуванням інноваційних інформаційних технологій.

Окреслені педагогічні умови передбачають:

- набуття студентами знань науково-біологічних і практичних основ фізичної культури і здорового способу життя;
- формування мотиваційно-ціннісного ставлення до здоров'я, установки на дотримання здорового способу життя;
- оволодіння практичними вміннями і навичками, які забезпечують покращання стану здоров'я студентів СМГ.

Результативність практичного створення виділених педагогічних умов формування рухової компетенції студентів СМГ вимагає:

- організацію особистісно-орієнтованого здорового способу життя з урахуванням індивідуальних психофізичних можливостей студентів;
- достеменну діагностику параметрів психофізичного стану;
- упорядкування системи рекреаційних заходів зміцнення і підтримки здоров'я студентів;
- вибір оптимальних, сучасних і адекватних методів, форм і засобів фізичного виховання для зміцнення здоров'я студентів,
- навчання студентів методам самодіагностики, самоконтролю й самокорекції психофізичного стану;
- формування духовно-моральних і соціальних орієнтирів у студентів, які забезпечують зміцнення і збереження здоров'я;
- оптимізація гігієнічних умов життєдіяльності студентів під час навчання у ВНЗ.

Грунтуючись на даних наукового доробку з питань запропонованої теми [1—11], окреслено низку наукових вимог, які є неодмінними для реалізації педагогічних умов до формування рухової компетенції у студентів з відхиленнями у стані здоров'я.

- мета й завдання фізичного виховання у СМГ мають бути скеровані на позбавлення наявних відхилень у стані здоров'я студентів;
- відповідність змісту фізичного виховання потребам студентів, пріоритету цінностей їхнього здоров'я;
- слушність змісту фізичного виховання сучасному стану освіти, її новітнім досягненням;
- фізичне виховання повинно бути не тільки засобом формування рухової компетенції, а й засобом здобування нових знань для са-

мостійного оволодіння вміннями та навичками здорового способу життя;

- адекватність процесу формування рухової компетенції віковим можливостям, рівню психофізичного стану студентів СМГ, їхнім задаткам і здібностям;
- доступність способів набуття рухової компетенції, здоров'яформуючих й здоров'язбережувальних технологій.

Практична реалізація педагогічних умов формування рухової компетенції у студентів СМГ передбачає використання таких форм: практичні заняття з фізичного виховання згідно навчальної програми ВНЗ, бесіди, лекції, індивідуальна робота з науково-методичної літературою, клуби вихідного дня, спортивні секції, туристичні походи, участь у студентських конференціях по питанням збереження здоров'я, активний відпочинок на свіжому повітрі. Наведений орієнтований перелік рекомендованих форм диференціюють по курсам навчання.

Втім, представлені результати дослідження не репрезентують вичерпне вивчення всіх аспектів розглянутого питання. Вони лише доповнюють й конкретизують знання у сфері теоретико-методологічної основи процесу формування рухової компетенції студентів СМГ у їхньому фізичному вихованні.

Висновки

1. Рухова компетенція студентів розглядається як необхідна умова динамічного і продуктивного процесу фізичного виховання у ВНЗ. Формування рухової компетенції студентів СМГ, як організаційно-педагогічний процес, забезпечує збереження і зміцнення їхнього здоров'я. Він спрямований на формування готовності студентів використовувати засвоєні знання, вміння й навички для покращання стану здоров'я й підтримання на високому рівні свого психофізичного стану, як необхідної умови реалізації фізичних і інтелектуальних потенцій.

2. У процесі пошуково-дослідної роботи визначені і сформовані педагогічні умови формування рухової компетенції студентів СМГ у ході фізичного виховання у ВНЗ та низку наукових вимог, які є неодмінними для забезпечення їхньої успішної практичної реалізації.

3. Представлені педагогічні умови пропонуються використати як методологічну основу для розробки педагогічної технології формування рухової компетенції студентів СМГ у процесі їхнього фізичного виховання під час навчання у ВНЗ.

Перспективи подальших розвідок передбачають розгляд базових аспектів технологій формування рухової компетенції у студентів СМГ.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

References

1. Бароненко В. А. Здоровье и физическая культура студента / В. А. Бароненко, Л. А. Рапопорт. — М.: Альфа, 2003. — 352 с.
2. Виленский М. Я. Физическая культура и здоровый образ жизни студента : учеб. пособ. [3-е изд., стер.] / М. Я. Виленский, А. Г. Горшков. — М. : КНОРУС, 2013. — 240 с.
3. Власова Т. С. Особенности физического воспитания студентов, имеющих отклонения в здоровье. Проблемы мотивации физкультурной активности студентов в вузе / Т. С. Власова, Р. И. Сунгатуллин, Н. М. Закирова // Молодой ученый. — 2015. — №5. — С. 441-443.
4. Волкова Л. М. Физическая культура студентов: состояние и пути совершенствования : монография / [Л. М. Волкова, В. В. Евсеев, П. В. Половников]; под ред. Д. Н. Давиденко и Л. М. Волковой. — [2-е изд]. — СПб.: СПб ГПУ, 2013. — 153 с.
5. Григорьев А. Ю. Формирование двигательной компетенции студентов в процессе физического воспитания в вузе / А. Ю. Григорьев, В. В. Пономарев. Красноярск: СибГТУ, 2011. — 172 с.
6. Дубогай О. Д. Фізичне виховання і здоров'я : навч. посібник / О. Д. Дубогай, Завидівська Н. Н., та інш. — К. : УБС НБУ, 2012. — 270 с.
7. Корягін В. М. Фізичне виховання студентів у спеціальних медичних групах : навч. пос. / В. М. Корягін, О. З. Блавт. — Видавництво Львівської політехніки, 2013. — 488 с.
8. Корягін В. М. Корегування процесу фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп ВНЗ, хворих на ожиріння I—II ступеня / В. М. Корягін, О. З. Блавт, О. П. Безгребельна, Т. В. Людовік // Теорія та методика фізичного виховання. — 2011. — № 11. — С. 3-8. — Режим доступу: <http://www.tmfv.com.ua/journal/article/view/749>
9. Круцевич Т. Ю. Управління процесом фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич, В. В. Петровський. — К. : Олімпійська література, 2008. — 379 с.
10. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання / С. І. Присяжнюк. — К. : ЦУЛ, 2008. — 502 с.
11. Физическая культура студента / Составители: Ю. Н. Алексеев, В. А. Чернышов, Н. К. Чуриков // Изд. центр Воронежского ГУ, 2009 — 344 с.
12. Физическое развитие студентов и совершенствование физического воспитания в вузе / под ред. Е. Д. Грязева, М. В. Жукова, О. Ю. Кузнецова, Г. С. Петрова. — М., 2012. — 72 с.
1. Baronenko V. A. & L. A. Rapoport (2003). Zdorov'e i fizicheskaja kul'tura studenta. M.: Alfa, 352.
2. Vilenskij M. Ja. & A. G. Gorshkov (2013). Fizicheskaja kul'tura i zdorovyj obraz zhizni studenta : ucheb. posob. [3-e izd., ster.]. M. : KNORUS, 240.
3. Vlasova T. S., R. I. Sungatullin, & N. M. Zakirova (2015). Osobennosti fizicheskogo vospitaniya studentov, imejushih otkloneniya v zdorov'e. Problemy motivacii fizkul'turnoj aktivnosti studentov v vuze. Molodoj uchenyj, (5), 441-443.
4. Volkova L. M., V. V. Evseev, & P. V. Polovnikov (2013). Fizicheskaja kul'tura studentov: sostojanie i puti sovershenstvovanija : monografija. Pod red. D. N. Davidenko i L. M. Volkovoj. [2-e izd]. SPb.: SPb GPU, 153.
5. Grigor'ev A. Ju. & V. V. Ponomarev (2011). Formirovanie dvigatel'noj kompetencii studentov v processe fizicheskogo vospitaniya v vuze. Krasnojarsk: SibGTU, 172.
6. Dubohay O. D. & Zavydivs'ka N. N. (2012). Fizychnye vykhovannya i zdorov'ya : navch. posibnyk. K. : UBS NBU, 270.
7. Koryahin V. M. & O. Z. Blavt (2013). Fizychnye vykhovannya studentiv u spetsial'nykh medychnykh hrupakh : navch. pos. Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki, 488.
8. Koryahin, V., Blavt, O., Bez-hrebel'na, O., & Lyudovik, T. (2011). Korehuvannya protsesu fizychnoho vykhovannya studentiv spetsial'nykh medychnykh hrup VNZ, khvorykh na ozhyrinnya I—II stupenya. *Teoriya ta metodika fizicnogo vihovanna* [Theory and methods of the physical education], (11), 3-8. URL: <http://www.tmfv.com.ua/journal/article/view/749>
9. Krutsevych T. Yu. & V. V. Petrovs'kyj (2008). Upravlinnya protsesom fizychnoho vykhovannya. K. : Olimpijs'ka literatura, 379.
10. Prsyazhnyuk S. I. (2008) Fizychnye vykhovannya. K. : TsUL, 502.
11. Alekseev Ju. N., Chernyshov V. A., & Churikov N. K. (2009). Fizicheskaja kul'tura studenta. Izd. centr Voronezhskogo GU, 344.
12. Grjazeva E. D., Zhukova M. V., & Kuznecova O. Ju., Petrova G. S. (2012). Fizicheskoe razvitie studentov i sovershenstvovanie fizicheskogo vospitaniya v vuze. M., 72.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНЫХ МЕДИЦИНСКИХ ГРУПП

Корягин В. М., Блавт О. З.

Национальный университет «Львовская политехника»

Реферат. Статья: 5 с., 12 источников

Цель работы — определение педагогических условий формирования двигательной компетенции студентов СМГ в процессе физического воспитания в вузе.

Методы исследования: теоретический анализ, систематизация, сравнение различных взглядов на исследуемую проблему, обобщение данных научно-методической и специальной литературы; общенаучные методы теоретического уровня: аналогия, анализ, синтез, абстрагирование, индукция.

Результаты исследования. В работе рассмотрены вопросы детерминирования педагогических условий, необходимых для результативного формирования двигательной компетенции у студентов специальных медицинских групп в про-

цессе их физического воспитания в вузе. Анализом и обобщением данных научно-методической и специальной литературы установлен и систематизирован их перечень, который является основой обеспечения действенности этого процесса. Итоги исследования предлагается использовать в качестве главенствующей основы реорганизации научно-методических аспектов физического воспитания студентов с отклонениями в состоянии здоровья для обеспечения эффективного формирования их двигательной компетенции.

Ключевые слова: педагогические условия; студент; физическое воспитание; двигательная компетенция; формирование.

THE PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF MOTOR COMPETENCE IN PHYSICAL TRAINING OF STUDENTS OF SPECIAL MEDICAL GROUP

Koryahin V. M., Blavt O. Z.

Lviv Polytechnic National University

Report. Article: 5 p., 12 sources

Purpose — to determine the conditions of formation of pedagogical competences motor SMG students in physical education in high school.

Methods: theoretical analysis, ordering, comparing different views on studying the problem, summarizing data and scientific and methodical literature, general scientific methods theoretical level, analogy, analysis, synthesis, abstraction, induction.

Research results. The questions of the definition of the pedagogical conditions necessary for the effective formation of the motor competence of students of special medical groups in the process of physical

education in high school is considered. Based on the theoretical analysis and generalization of scientific and methodological and technical literature data identified and systematized list of them, which are the basis for ensuring the effectiveness of the process. As a methodological framework for the development of educational technology of formation of motor competence of students of special medical groups in the process of physical education during training at the university presents pedagogical conditions proposed.

Keywords: pedagogical conditions; students; physical education; motor competence; formation.

Інформація про авторів:

Корягин В. М.: ORCID <http://orcid.org/0000-0003-1472-4846>; oksanablavt@mail.ru; Національний університет «Львівська політехніка», вул. У. Самчука, 14, м. Львів, 79002, Україна.

Блавт О. З.: ORCID <http://orcid.org/0000-0001-5526-9339>; oksanablavt@mail.ru; Національний університет «Львівська політехніка», вул. У. Самчука, 14, м. Львів, 79002, Україна.

Цитуйте статтю як: Корягин В. М., Педагогічні умови формування рухової компетенції у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп // Корягин В. М., Блавт О. З. // Теорія та методика фізичного виховання. — 2016. — № 3. — С. 3—7. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.3.1164>

Стаття надійшла до редакції: 25.08.2016 р. Прийнята: 25.09.2016 р. Надрукована: 30.09.2016 р.